Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket

Lausunto

TIV/1495/2022
TIV-AK-2023-234

5.1.2023

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto: Tuomioistuinviraston asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkinalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 217/2022 vp)

Tuomioistuinvirasto pitää hallituksen esityksen tavoitteita pakkokeinolain selventämisestä sekä pakkokeinoasioitten käsittelyn tehostamisesta oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen kannatettavina. Myös muutokset, joiden tarkoituksena on parantaa pakkokeinon kohteena olevien henkilöiden perusoikeussuojaa, ovat kannatettavia.

Tuomioistuinten kannalta esityksessä on ehdotettu useita tarpeellisia uudistuksia, jotka selkiinnyttävät vallitsevaa oikeustilaa ja tehostavat tuomioistuinten työtä. Esityksessä on ehdotettu uudistuksia, joilla tuomioistuimet voivat kohdistaa resurssejaan tehokkaammin sellaisten asioiden käsittelyyn, jotka sitä enemmän vaativat, oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen.

Tuomioistuinvirasto ottaa asiantuntijalausunnossaan kantaa vain esityksen resurssivaikutuksiin tuomioistuinten kannalta. Tuomioistuimet ottavat omissa asiantuntijalausunnoissaan sekä kuulemisiensa yhteydessä kantaa ehdotuksen sisällöllisiin kysymyksiin.

Hallituksen esityksessä on sekä tuomioistuinten työmäärää vähentäviä että niitä lisääviä ehdotuksia.

On oletettavaa, että tuomioistuinten työmäärää vähentäisivät ehdotukset asioiden ratkaisemisen mahdollistamisella kansliassa ilman istuntokäsittelyä sekä telekuuntelu- ja televalvontaluvan muuttamisella henkilösidonnaiseksi nykyisen teleosoite-

tai telepäätekohtaisuuden sijasta. Kansliakäsittelyn käyttöalan laajentaminen vähentäisi tuomioistuinten istuntoaikaa, sen sijaan kansliatyön edellyttämä työmäärä ei vähene, vaan saattaa jopa jossakin määrin kasvaa. Myös hallituksen esityksessä ehdotettu vakuustakavarikon voimassaolon määräajan pidentämistä koskeva ehdotus vähentäisi jossakin määrin tuomioistuinten työtä, mutta tämän käytännön merkitys työmäärän vähenemisen kannalta on katsottava varsin marginaaliseksi.

Tuomioistuinten työmäärää tulevat lisäämään etenkin ehdotetut yhteydenpidon rajoittamista koskevat muutokset ja ehdotettu muutos telekuuntelun perusterikosten laajentamisesta. Myös tukiasematietojen hankkimista koskevan säännöstön laajentamista ja peitetoiminnan käyttöä, takavarikosta päättämistä vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta koskevan soveltamisalan laajentamisen myös jäljentämistilanteisiin sekä nimenomaisen säännöksen lisääminen siitä, että paikanetsintä ja laite-etsintä voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi, voivat jossakin määrin lisätä tuomioistuinten työtä.

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva muutos tuo lisätyötä tuomioistuimille. Ehdotetun muutoksen johdosta yhteydenpidon rajoittamista koskevan vaatimuksen käsittely edellyttää aikaisempaa tarkempia perusteluita vaatimukselle, jolloin asian käsittelyyn käytettävä istuntoaika pitenee ja työmäärä kasvaa. Tuomioistuimen tulee myös perustella yhteydenpidon rajoittamista koskeva ratkaisunsa aikaisempaa perusteellisemmin, joka myös lisää työmäärää. Yhteydenpidon rajoittamista koskevat määräajat ja niiden uusintakäsittelyt voivat tulla vireille tuomioistuimeen myös vangitsemiskäsittelystä erillisenä, jolloin ne muodostavat uuden asiaryhmän ja lisäävät näin tuomioistuinten työtä.

Näin ollen ehdotettu yhteydenpidon rajoittamista koskeva muutos lisäisi tuomioistuinten työtä asian käsittelyn pidentymisen, ratkaisun perustelemisen laajentumisen sekä rajoitusten voimassaoloa koskevien käsittelyiden johdosta.

Telekuuntelun perusterikosten laajennus toisi lupaan oikeuttaviin rikoksiin myös yleisiä rikoksia, jolloin myös lupahakemusten sekä tuomioistuinten työmäärän voidaan olettaa jossakin määrin kasvavan.

Vaikka esityksessä on siten sekä tuomioistuinten työmäärää vähentäviä että niitä lisääviä muutoksia, voidaan työmäärää lisäävään vaikutuksen olevan suurempi, mikä edellyttää riittävää lisäresurssia tuomioistuimille. Etenkin yhteydenpidon rajoittamista koskevien muutosten voidaan olettaa lisäävään tuomioistuinten työtä niin, että työmäärä ylittää muiden muutosten tuomat työmäärän vähentämisen vaikutukset.

Aiemmin asian valmistelun yhteydessä Tuomioistuinvirasto on toimittanut oikeusministeriölle arvion, jonka mukaan etenkin yhteydenpidon rajoittamista koskevan muutoksen aiheuttama työmäärän lisäys olisi 1 tuomarityövuosi sekä yksi kansliatyövuosi. Tuomioistuinvirasto arvioi, että vähintään tämä lisäresurssi riittäisi kattamaan nyt ehdotettujen muutosten tuoman työmäärän lisäyksen.

Kehitysosaston johtaja Pasi Kumpula

Erityisasiantuntija Inka Grönqvist

Käyntiosoite: Silkkitehtaantie 5 C, Vantaa • Postiosoite: PL 100, 00085 Tuomioistuinvirasto • Vaihde: 029 56 50500
Besöksadress: Silkesfabriksvägen 5 C, Vanda • Postadress: PB 100, 00085 Domstolsverket • Växel: 029 56 50440
tuomioistuinvirasto@oikeus.fi • www.tuomioistuinvirasto.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Pasi Kumpula
Johtaja
Tuomioistuinvirasto
pasi.kumpula@oikeus.fi